

หนังสือเล่มนี้เรียบเรียงตามจุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา และคำอธิบายรายวิชา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2562 ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

รหัสวิชา 20001-1001

(ประเภทวิชาอุตสาหกรรม)

ได้ผ่านการตรวจการประเมินคุณภาพจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ครั้งที่ 2
ประเภทวิชาอุตสาหกรรม กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐาน ประกาศลำดับที่ 616

อาชีวอนามัยและความปลอดภัย

Occupational Health and Safety

วิชัย ไรมโนส

“นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้
แบบ Active Learning สแกน QR code
เพื่อเข้าชมสื่อสรุปเนื้อหาบทเรียน”

79.-

อาชีวอนามัยและความปลอดภัย (Occupational Health and Safety)

รหัสวิชา 20001-1001

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562
กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐาน ประเภทวิชาอุตสาหกรรม
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)
กระทรวงศึกษาธิการ

เรียบเรียงโดย

วิชัย โรมไธสง

คอ.บ. (วิศวกรรมเครื่องกล)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

อาชีวอนามัยและความปลอดภัย (Occupational Health and Safety)

ISBN 978-616-495-071-9

จัดพิมพ์และจัดจำหน่าย โดย...

บริษัทวังอักษร จำกัด

69/3 ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ 10600

โทร. 0-2472-3293-5 โทรสาร 0-2891-0742 Mobile 08-8585-1521

e-Mail : wangaksorn9@gmail.com

Facebook : สำนักพิมพ์ วังอักษร

www.wangaksorn.com

ID Line : @wangaksorn

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2562 จำนวนที่พิมพ์ 5,000 เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

โดยบริษัทวังอักษร จำกัด ห้ามนำส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ไปทำซ้ำ
ดัดแปลง หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน ไม่ว่ารูปแบบใด ๆ นอกจากได้รับอนุญาต

เป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้าจากทางบริษัทฯ เท่านั้น

ชื่อและเครื่องหมายการค้าอื่น ๆ ที่อ้างอิงในหนังสือฉบับนี้

เป็นสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของแต่ละราย

โดยบริษัทวังอักษร จำกัด มิได้อ้างความเป็นเจ้าของแต่อย่างใด

อาชีวอนามัยและความปลอดภัย

(Occupational Health and Safety)

รหัสวิชา 20001-1001

จุดประสงค์รายวิชา เพื่อให้

1. เข้าใจหลักการและกระบวนการจัดการเกี่ยวกับอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการปฏิบัติงานอาชีพ
2. สามารถดำเนินการเบื้องต้นในการควบคุมและป้องกันมลพิษ โรคและอุบัติเหตุที่เกิดจากการทำงาน
3. สามารถปรับปรุงสภาพการทำงานตามหลักการยศาสตร์ อาชีวอนามัยและความปลอดภัย
4. มีจิตสำนึกและกิจนิสัยที่ดีในการปฏิบัติงานอาชีพตามหลักอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

สมรรถนะรายวิชา

1. แสดงความรู้เกี่ยวกับหลักการจัดการ ควบคุม ป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการปฏิบัติงานอาชีพ
2. วางแผนการดำเนินการเบื้องต้นในการควบคุม ป้องกันมลพิษ โรคและอุบัติเหตุที่เกิดจากการทำงาน
3. วางแผนปรับปรุงสภาพการทำงานตามหลักการยศาสตร์ อาชีวอนามัยและความปลอดภัย
4. อ่านและปฏิบัติตามเครื่องหมายและสัญลักษณ์ความปลอดภัย
5. เลือก ใช้เครื่องป้องกันอันตรายตามสถานการณ์
6. ปฐมพยาบาลเบื้องต้นตามหลักการและกระบวนการ

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับหลักอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการปฏิบัติงานอาชีพ ปัญหามลพิษ โรคและอุบัติเหตุ ที่เกิดจากการทำงานและการควบคุมป้องกัน การปรับปรุงสภาพการทำงานตามหลักการยศาสตร์ การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเบื้องต้น เครื่องหมายและสัญลักษณ์ความปลอดภัย เครื่องป้องกันอันตราย การปฐมพยาบาลเบื้องต้น กฎหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

ตารางวิเคราะห์สมรรถนะรายวิชา

วิชา อาชีวอนามัยและความปลอดภัย รหัสวิชา 20001-1001

ท - ป - น 2 - 0 - 2 จำนวน 2 คาบ/สัปดาห์ รวม 36 คาบ

หน่วยที่	สมรรถนะรายวิชา	แสดงความรู้เกี่ยวกับหลักการจัดการ ควบคุม ป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการปฏิบัติงานอาชีพ	วางแผนการดำเนินการเบื้องต้นในการควบคุม ป้องกัน มลพิษ โรคและอุบัติเหตุที่เกิดจากการทำงาน	วางแผนปรับปรุงสภาพการทำงานตามหลัก การยศาสตร์ อาชีวอนามัยและความปลอดภัย	อ่านและปฏิบัติตามเครื่องหมายและสัญลักษณ์ ความปลอดภัย	เลือกใช้เครื่องป้องกันอันตรายตามสถานการณ์	ปฐมพยาบาลเบื้องต้นตามหลักการและ กระบวนการ
บทที่ 1	ความหมาย ความสำคัญ และความเป็นมา ของอาชีวอนามัย	✓					
บทที่ 2	การป้องกันและควบคุมสิ่งแวดล้อมที่เป็น มลพิษในการทำงาน	✓	✓				
บทที่ 3	โรคที่เกิดจากการประกอบอาชีพและการ ดูแลป้องกัน	✓	✓				
บทที่ 4	อุบัติเหตุและอุบัติเหตุที่เกิดจากการทำงาน	✓	✓				
บทที่ 5	อุบัติเหตุในงานก่อสร้างและการป้องกัน	✓	✓				
บทที่ 6	อุบัติเหตุจากอัคคีภัยและการใช้ไฟฟ้า	✓	✓				
บทที่ 7	การปรับปรุงสภาพการทำงานตามหลัก การยศาสตร์	✓		✓			
บทที่ 8	การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย เบื้องต้น	✓		✓			
บทที่ 9	เครื่องหมายและสัญลักษณ์เพื่อความปลอดภัย	✓			✓		
บทที่ 10	อุปกรณ์ป้องกันอันตรายในการทำงาน	✓				✓	
บทที่ 11	การปฐมพยาบาลเบื้องต้น	✓					✓
บทที่ 12	กฎหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงาน อาชีวอนามัยและความปลอดภัย	✓					

ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ผู้สอน ผู้ประสาวิชาความรู้ เอกสาร หนังสือที่ใช้ประกอบในการ
เรียบเรียงไว้ ณ โอกาสนี้

วิชัย โรมไธสง

สารบัญ

บทที่ 1 ความหมาย ความสำคัญ และความเป็นมาของอาชีวอนามัย 1

ความหมายของอาชีวอนามัย	2
ขอบเขตงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย	3
ความสำคัญของอาชีวอนามัย	4
พัฒนาการของงานอาชีวอนามัยในต่างประเทศ	6
พัฒนาการของงานอาชีวอนามัยในประเทศไทย	8
การดำเนินงานอาชีวอนามัยในประเทศไทย	10
คำถามประจำบทที่ 1	12
ใบงานบทที่ 1 แผนผังอาชีวอนามัย	14

บทที่ 2 การป้องกันและควบคุมสิ่งแวดล้อมที่เป็นมลพิษในการทำงาน 15

สิ่งแวดล้อมในการทำงาน (Working Environments)	16
สารพิษและอันตรายที่มีต่อร่างกายมนุษย์	18
ลักษณะของการรับสารพิษเข้าสู่ร่างกายของมนุษย์	19
อันตรายของสารเคมีที่มีผลต่อสภาพแวดล้อม	20
การควบคุมและป้องกันอันตรายจากสารเคมี	21
คำถามประจำบทที่ 2	23
ใบงานบทที่ 2 สารพิษที่เป็นอันตรายกับร่างกายมนุษย์	25

บทที่ 3 โรคที่เกิดจากการประกอบอาชีพและการดูแลป้องกัน 26

สาเหตุและการป้องกันโรคจากการทำงาน	29
การส่งเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคจากการทำงาน	33
การเฝ้าระวังโรคจากการทำงาน	35
คำถามประจำบทที่ 3	36
ใบงานบทที่ 3 โรคที่เกิดจากการทำงานในอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ	38

บทที่ 4 อุบัติเหตุและอุบัติเหตุที่เกิดจากการทำงาน 39

สาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุและอุบัติภัยจากการทำงาน	40
ความสูญเสียจากการเกิดอุบัติเหตุ	43
สถิติการเกิดอุบัติเหตุในประเทศไทย	44
การป้องกันอุบัติเหตุตามทฤษฎีโดมิโน	47
ความสูญเสียทางตรงและทางอ้อมจากการเกิดอุบัติเหตุ	49
ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำงานอย่างปลอดภัยและการป้องกันอุบัติเหตุ	49
คำถามประจำบทที่ 4	51
ใบงานบทที่ 4 เปรียบเทียบความสูญเสียในการเกิดอุบัติเหตุเสมือนกับภูเขาน้ำแข็ง	53

บทที่ 5 อุบัติเหตุในงานก่อสร้างและการป้องกัน

54

อันตรายจากการใช้เครื่องจักรกลในงานก่อสร้าง	56
อันตรายจากการปฏิบัติงานตอกเสาเข็ม	60
อันตรายจากการปฏิบัติงานในที่สูง	62
อันตรายในพื้นที่ก่อสร้าง	63
คำถามประจำบทที่ 5	65
ใบงานบทที่ 5 อันตรายจากการใช้เครื่องจักรกลในงานก่อสร้างและวิธีการป้องกันอันตราย	67

บทที่ 6 อุบัติเหตุจากอัคคีภัยและการใช้ไฟฟ้า

68

ทฤษฎีการเกิดเปลวไฟ	70
ประเภทของเพลิง	72
สาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุเพลิงไหม้	73
การระงับอัคคีภัย	75
การหนีไฟไหม้	80
อันตรายที่เกิดจากไฟฟ้า	81
ข้อควรระวังในการใช้ไฟฟ้า	82
คำถามประจำบทที่ 6	86
ใบงานบทที่ 6 องค์ประกอบของการเกิดเปลวไฟ	88

บทที่ 7 การปรับปรุงสภาพการทำงานตามหลักการยศาสตร์

89

ความหมายด้านการยศาสตร์	90
หลักการด้านการยศาสตร์	92
ปฏิสัมพันธ์และจุดเด่นระหว่างคนกับเครื่องจักร	96
โรคที่เกิดจากการทำงานผิดหลักการยศาสตร์	98
การยืนและนั่งทำงานอย่างถูกวิธี	100
คำถามประจำบทที่ 7	102
ใบงานบทที่ 7 องค์ประกอบของการยศาสตร์	104

บทที่ 8 การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเบื้องต้น

105

การดำเนินการจัดการป้องกันและควบคุมอุบัติเหตุจากการทำงาน	106
จิตวิทยาอุตสาหกรรมกับงานความปลอดภัย	108
คณะกรรมการความปลอดภัย	111
กิจกรรมสร้างเสริมความปลอดภัยในการทำงาน	112
การปลูกจิตสำนึกของความปลอดภัยด้วยกิจกรรม KYT	114
การวิเคราะห์งานเพื่อความปลอดภัย	115
การสอบสวนอุบัติเหตุ	117
การประเมินผลอุบัติเหตุจากการทำงาน	120
การจัดองค์กรความปลอดภัย	124
การประเมินความเสี่ยง	126

คำถามประจำบทที่ 8	129
ใบงานบทที่ 8 องค์ประกอบสำคัญ 4 ประการเพื่อความสำเร็จของกิจกรรม 5 ส	131
บทที่ 9 เครื่องหมายและสัญลักษณ์เพื่อความปลอดภัย	132
เครื่องหมายเพื่อความปลอดภัย (Safety Signs)	133
รูปแบบของเครื่องหมายเพื่อความปลอดภัย	134
สีและสัญลักษณ์ความปลอดภัย	135
คำถามประจำบทที่ 9	140
ใบงานบทที่ 9 สีเพื่อความปลอดภัย	142
บทที่ 10 อุปกรณ์ป้องกันอันตรายในการทำงาน	143
ความหมายและความสำคัญ	145
อุปกรณ์ป้องกันอันตรายชนิดต่าง ๆ	145
อุปกรณ์ป้องกันมือ นิ้วมือ และแขน (Hand Fingers and Arm Protection)	150
อุปกรณ์ป้องกันเท้าและขา	151
อุปกรณ์ป้องกันอันตรายของระบบหายใจ (Respiratory Protective Devices)	153
อุปกรณ์ป้องกันพิเศษที่ใช้งานเฉพาะ	157
การ์ดแบบอินเตอร์ล็อกและแบบควบคุมด้วย 2 มือ	159
อุปกรณ์นิรภัยป้องกันชิ้นงานเข้าเครื่องจักร	160
คำถามประจำบทที่ 10	161
ใบงานบทที่ 10 แถบสีบอกคุณสมบัติในการป้องกันก๊าซ	163
บทที่ 11 การปฐมพยาบาลเบื้องต้น	164
ปัจจัยปฐมพยาบาลในสถานประกอบการ	165
หลักการปฐมพยาบาล	167
การช่วยเหลือผู้ถูกไฟลวกหรือไฟไหม้	172
การปฐมพยาบาลช่วยหายใจและนวดหัวใจ	173
การปฐมพยาบาลนวดหัวใจ (Cardiac Massage)	175
การเคลื่อนย้ายผู้ป่วย	176
คำถามประจำบทที่ 11	180
ใบงานบทที่ 11 การผายปอดด้วยวิธีเป่าลมเข้าปาก	182
บทที่ 12 กฎหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย	183
พระราชบัญญัติโรงงาน พุทธศักราช 2535	186
พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พุทธศักราช 2541	189
ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับสารเคมีอันตราย	190
ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องความปลอดภัยเกี่ยวกับไฟฟ้า	192
คำถามประจำบทที่ 12	195
ใบงานบทที่ 12 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย	197
บรรณานุกรม	198

1

บทที่

ความหมาย ความสำคัญ และความเป็นมาของอาชีวอนามัย

แนวคิด

อาชีวอนามัย หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการส่งเสริม ควบคุม ดูแล การป้องกันโรค ตลอดจนอุบัติเหตุ และดำรงรักษาสุขภาพอนามัยทั้งมวลของผู้ประกอบอาชีพให้มีความปลอดภัย มีสภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ แข็งแรง

สมาคมส่งเสริมความปลอดภัยและอนามัยในการทำงาน (ประเทศไทย) จัดตั้งขึ้นตั้งแต่วันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ ด้านความปลอดภัยและอนามัยในการทำงานโดยสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ องค์กรต่าง ๆ ในการส่งเสริมด้านสวัสดิการกับผู้ใช้งาน

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของอาชีวอนามัย
2. ขอบเขตงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
3. ความสำคัญของอาชีวอนามัย
4. พัฒนาการของงานอาชีวอนามัยในต่างประเทศ
5. พัฒนาการของงานอาชีวอนามัยในประเทศไทย
6. การดำเนินงานอาชีวอนามัยในประเทศไทย

สมรรถนะประจำบท

1. อธิบายความหมาย ขอบเขต และความสำคัญของอาชีวอนามัย
2. สรุปพัฒนาการของงานอาชีวอนามัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งการดำเนินงานอาชีวอนามัยในประเทศไทย

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. อธิบายความหมายของอาชีวอนามัย
2. ระบุขอบเขตงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
3. บอกความสำคัญของอาชีวอนามัย
4. อธิบายพัฒนาการของงานอาชีวอนามัยในต่างประเทศ
5. อธิบายพัฒนาการของงานอาชีวอนามัยในประเทศไทย
6. สรุปการดำเนินงานอาชีวอนามัยในประเทศไทย

1

บทที่

ความหมาย ความสำคัญ และความเป็นมาของอาชีวอนามัย

อาชีวอนามัย (Occupational Health) เป็นวิชาวิทยาศาสตร์ในสาขาวิชาสุขศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพอนามัยของผู้ประกอบอาชีพทุกอาชีพ และผลกระทบที่เกิดจากการทำงานที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ เพื่อการดำเนินการให้ผู้ประกอบอาชีพหรือแรงงานเกิดความปลอดภัยสูงสุด ได้รับการคุ้มครองและสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย

คำว่า **อาชีวอนามัย “Occupational Health”** เป็นคำสมาสระหว่างคำว่า อาชีวะ หรืออาชีพ กับคำว่า อนามัย หรือสุขภาพ

อาชีวะ (Occupation) หมายถึง การเลี้ยงชีพ การประกอบอาชีพ บุคคลที่ประกอบสัมมาชีพ หรือคนที่ประกอบอาชีพทุกสาขาอาชีพ

อนามัย (Health) หมายถึง สุขภาพอนามัย ความไม่มีโรค หรือสภาวะความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจของผู้ประกอบอาชีพ

จากคำสองคำรวมกันเป็น **อาชีวอนามัย** จึงหมายถึง งานที่เกี่ยวกับการส่งเสริม ควบคุม ดูแล การป้องกันโรค ตลอดจนอุบัติเหตุ และดำรงรักษาสุขภาพอนามัยทั้งมวลของผู้ประกอบอาชีพให้มี

ความปลอดภัย มีสภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ แข็งแรง ซึ่งสอดคล้องกับองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ได้ให้ความหมายของอาชีวอนามัยไว้ว่าหมายถึงงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม อารมณ์ซึ่งสุขภาพทางกาย ทางจิตใจ และทางสังคมที่ดีงามของผู้ประกอบอาชีพทั้งหมด สามารถรวมความได้ดังรูปที่ 1.1

ขอบเขตงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

ขอบเขตงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างปลอดภัย ปลอดภัย มีสภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล งานบริการที่จัดขึ้นในสถานประกอบการโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมและดำรงไว้ ซึ่งสุขภาพอนามัยที่ดีของผู้ประกอบอาชีพ รวมทั้งการควบคุมโรคตลอดจนอันตราย อันเกิดจากอุปกรณ์และเครื่องจักรในการปฏิบัติงาน

ขอบเขตตามข้อกำหนดขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) และองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Organization : ILO) ได้ร่วมกันกำหนดขอบข่ายลักษณะงานอาชีวอนามัย อันประกอบด้วยงานสำคัญ 5 ประการดังนี้

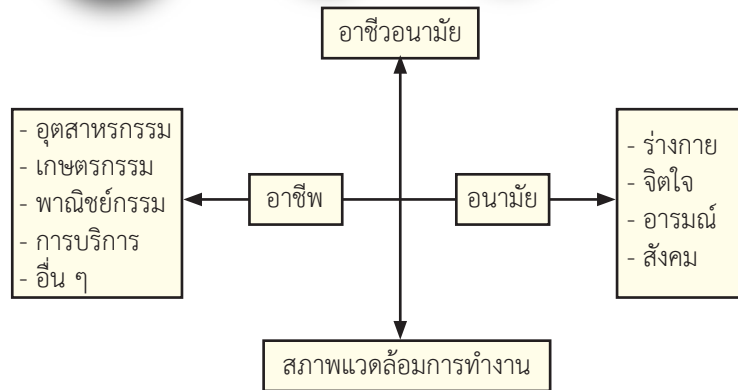
1. การส่งเสริม (Promotion) หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและธำรงรักษาไว้ซึ่งสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ของผู้ประกอบอาชีพ ตลอดจนมีความเป็นอยู่ที่ดีร่วมกันในสังคมของผู้ประกอบอาชีพตามสถานะที่พึงมีได้

2. การป้องกัน (Prevention) หมายถึง การป้องกันมิให้ผู้ประกอบอาชีพ หรือแรงงานมีสุขภาพอนามัยเสื่อมโทรมหรือผิดปกติ เนื่องจากสภาพ หรือสภาวะการทำงานที่ผิดปกติ

3. การปกป้องคุ้มครอง (Protection) หมายถึง การดำเนินการปกป้องคุ้มครอง ผู้ประกอบอาชีพ หรือแรงงานในสถานประกอบการ มิให้มีการกระทำการที่เสี่ยงต่ออันตรายหรือการเกิดโรคภัยไข้เจ็บ

4. การจัดการทำงาน (Placing) หมายถึง การจัดการเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมของการทำงาน ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความต้องการของร่างกาย จิตใจของผู้ประกอบอาชีพหรือแรงงานมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

5. การปรับงานและคนให้มีความเหมาะสมกัน (Adaptation) หมายถึง การปรับสภาพของงานและคนทำงานให้สามารถทำงานได้อย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงสภาพทางสรีรวิทยา และพื้นฐานความแตกต่างทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของคนทำงานให้มีความสอดคล้องมากที่สุดเพื่อประสิทธิผลของงานนั้น ๆ

รูปที่ 1.1

แผนผังของอาชีวอนามัย

ขอบเขตในศาสตร์และงานในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

1. **งานอาชีวศาสตร์ ซึ่งมีนักอาชีวสุขศาสตร์ (Occupational Hygienist)** ทำหน้าที่สืบค้น ตรวจประเมินเพื่อควบคุมสิ่งแวดล้อมการทำงาน
2. **งานอาชีวนิรภัย (Occupational Safety)** บุคลากรประกอบด้วย นักวิทยาศาสตร์อาชีวอนามัย และความปลอดภัย วิศวกรความปลอดภัย เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน นักการยศาสตร์ (Argonomist) มีหน้าที่ตรวจสอบสภาพการทำงานและสิ่งแวดล้อมการทำงานเพื่อประเมิน ป้องกัน และควบคุมอุบัติเหตุ
3. **งานอาชีวเวชศาสตร์ (Occupational Medicine)** บุคลากรประกอบด้วย แพทย์อาชีวอนามัย พยาบาลอาชีวอนามัย ทำหน้าที่ในการตรวจสอบร่างกายและรักษาโรคแก่คนทำงาน
4. **งานเวชกรรมฟื้นฟู (Rehabilitation)** ประกอบด้วย แพทย์เฉพาะสาขา นักกายภาพบำบัด นักวิจัยอุตสาหกรรม ทำหน้าที่ฟื้นฟูสภาพความพิการของทำงาน

ความสำคัญของอาชีวอนามัย

วิถีการดำเนินชีวิตมีการประกอบอาชีพเป็นกิจกรรมสำคัญ เพื่อสร้างฐานะทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งของตนเองและครอบครัว ซึ่งถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญและมีความสำคัญที่สุดในการจัดการการทำงานขององค์กร พัฒนาอาชีพและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ประเทศไทยพัฒนาไปตามยุคสมัยจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สนับสนุนให้มีการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการในการอุปโภคบริโภคของประชากรทั้งในประเทศ

รวมทั้งเพื่อการส่งออก ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทเข้าสู่แรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น ประกอบกับการพัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีที่สูงขึ้น การผลิตที่มากขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน มีการนำเข้าวัตถุดิบและการใช้สารเคมีอันตราย โดยมีรายละเอียดด้านความปลอดภัยมาใช้ในการผลิตมากยิ่งขึ้น ถ้าคนทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมเกิดการเจ็บป่วย มีอุบัติเหตุ อุบัติเหตุ และเหตุร้ายแรงเกิดขึ้น จะส่งผลกระทบต่อทั้งในระบบและภายนอก การทำงานส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมเกิดปัญหาสุขภาพเสื่อมโทรม เป็นโรคจากการประกอบอาชีพ (Occupation diseases) กันมากขึ้นถึงขั้นทุพพลภาพและเสียชีวิต ซึ่งสามารถตรวจสอบข้อมูลทางสถิติได้จากสำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม ซึ่งในแต่ละปีกองทุนเงินทดแทนต้องจ่ายเงินให้แก่ลูกจ้างผู้ประสบอันตรายจากการทำงานเป็นจำนวนเงินมากมายมหาศาลเป็นเงินหลายร้อยล้านบาท

ความสูญเสียที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลถึงการสูญเสียประชากรวัยทำงานที่กำลังได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถและมีฝีมือแรงงาน สูญเสียกำลังงานเศรษฐกิจ ส่งผลถึงการผลิตที่ต้องหยุดชะงัก ผลผลิตลดลง ความเสียหายที่เกิดกับเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ในการทำงาน วัตถุดิบที่เสียหาย สูญเสียเวลา เสียค่ารักษาพยาบาล เสียขวัญและกำลังใจในการทำงาน ก่อให้เกิดปัญหาครอบครัวและเป็นปัญหาสังคม ประเทศชาติต่อไปอย่างแน่นอน แรงงานที่ได้รับความเสียหายหรือได้รับผลกระทบและองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เรียกร้องให้หน่วยงานของรัฐบาลให้ตระหนักถึงความสำคัญของความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยในการประกอบอาชีพของประชาชน ทำให้มีการพัฒนางานด้านอาชีวอนามัยมากขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ.2525-2529 จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 ตามแผนยุทธศาสตร์ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ซึ่งเป็นเรื่องของการยกระดับฝีมือแรงงานเข้าสู่มาตรฐานการทำงาน รวมทั้งสถานประกอบการและแรงงานที่สามารถตรวจสอบประเมินได้อย่างเป็นธรรม และยังส่งเสริมการปฏิบัติงานโดยยึดปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย เพื่อการอยู่ดีกินดีและการอยู่รอดปลอดภัย ท่ามกลางปัญหาภาวะเศรษฐกิจของประเทศชาติ

นอกจากนั้นหน่วยงานเอกชนที่เห็นถึงความสำคัญและความปลอดภัยของสุขภาพอนามัยในการประกอบอาชีพของประชาชน จึงได้ร่วมกันจัดตั้งสมาคมส่งเสริมความปลอดภัยและอนามัยในการทำงาน (ประเทศไทย) ขึ้นตั้งแต่วันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ.2530 เป็นต้นมา เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ด้านความปลอดภัยและอนามัยในการทำงาน โดยสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ องค์กรต่าง ๆ ในการส่งเสริมด้านสวัสดิการกับผู้ใช้แรงงาน

พัฒนาการของงานอาชีวอนามัยในต่างประเทศ

งานอาชีวอนามัยเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการทำงานประกอบอาชีพของประชากรทั่วโลก ทั้งในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การบริการ การขนส่ง การก่อสร้าง และอื่น ๆ ก่อนการปฏิวัติด้านอุตสาหกรรมเมื่อต้นศตวรรษที่ 18 (ราวปี พ.ศ.2243-2343) ประชากรส่วนใหญ่ของโลกยังเกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในประเทศและการใช้แรงงานจากคนและสัตว์ในการผลิต หลังจากนั้นความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนา ระบบอุตสาหกรรม เปลี่ยนมาใช้เครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพสูงในการผลิต นอกจากนั้นยังมีการคิดค้น พัฒนาเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตลอดเวลา มีการใช้แรงงานอย่างไม่ถูกต้อง ก่อให้เกิดอันตรายจากการทำงานทั้งอุบัติเหตุ การบาดเจ็บ พิการ การตาย และโรคจากการทำงานเพิ่มมากขึ้น ต่อมาผู้สนใจและเห็นความสำคัญของความปลอดภัยในการทำงาน จึงเริ่มศึกษาหาแนวทางในการแก้ไขป้องกัน โดยนายเบอร์นาดีโน แรมมาซซินี แพทย์ชาวอิตาลี เป็นคนแรก ที่ได้เขียนและจัดพิมพ์หนังสือชื่อ **“โรคของคนทำงาน”** ขึ้นเป็นเล่มแรก และถือได้ว่าเป็นการเริ่มงานด้านอาชีวอนามัย เป็นแรงผลักดันและความพยายามจากบุคคลต่าง ๆ ในการมุ่งมั่นปรับปรุงสภาพการทำงาน ให้ปลอดภัยมากที่สุด

ภาครัฐได้เข้ามามีบทบาทในการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับและกฎหมายเพื่อควบคุมการทำงาน สภาพแวดล้อม ให้แรงงานทำงานอย่างปลอดภัย มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดี มีความเป็นอยู่อย่างเหมาะสมในสังคมและสร้างผลผลิตคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในปี ค.ศ.1803 (พ.ศ.2346) รัฐบาลอังกฤษได้จัดให้มีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบโรงงานอุตสาหกรรมขึ้น เนื่องจากโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ได้เปลี่ยนมาใช้เครื่องจักรไอน้ำกันมากขึ้น ทำให้ในปี ค.ศ.1833 (พ.ศ.2376) มีการออกกฎหมายป้องกันการระเบิดของหม้อไอน้ำ (Boiler Explosion Act) และมีการประกาศใช้กฎหมายโรงงาน (Great Factory Act) ขึ้นในปี ค.ศ.1844 (พ.ศ.2387) เป็นกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรม

อย่างไรก็ตาม ยังคงมีคนงานได้รับอันตรายและบาดเจ็บจากการทำงาน และมีข้อร้องเรียนต่อศาล อยู่เสมอ ทำให้รัฐบาลอังกฤษมีการประกาศใช้กฎหมายเงินทดแทน (Compensation Act) ในปี ค.ศ.1897 (พ.ศ.2440) จนถึงปี ค.ศ.1970 (พ.ศ.2513) ประเทศอังกฤษประกาศใช้กฎหมายความปลอดภัยในการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมหลายฉบับ พร้อมทั้งตั้งคณะกรรมการโรเบินส์ (Robens Committee) เพื่อทำหน้าที่ทบทวนกฎหมายและข้อกำหนดความปลอดภัยในการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม และรายงานผลการทบทวนกฎหมายอาชีวอนามัยให้รัฐบาลทราบ ทำให้มีการออกกฎหมายสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยในการทำงานขึ้น (The Health and Safety at Work act) และ ปี ค.ศ.1978 (พ.ศ.2521)

มีการตั้งผู้แทนทำหน้าที่สืบสวนหาอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ในที่ทำงานและประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตรวจสอบความปลอดภัยฝ่ายรัฐบาล เพื่อทำหน้าที่ดูแลความปลอดภัยในที่ทำงาน (Workplace Safety Representative) ซึ่งต่อมามีการจัดตั้งสมาคม สถาบันและสภาความปลอดภัยในการทำงานขึ้นอีกหลายแห่ง ดังนี้

1. ราชสมาคมเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ (The Royal Society for the Prevention of Accidents - RSPA)
2. ราชสมาคมเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (The Royal Society for the Promotion of Health)
3. สถาบันอาชีวอนามัย (The Institute of Occupational Health)
4. สภาความปลอดภัยแห่งสหราชอาณาจักรอังกฤษ (British Safety Council)
5. คณะกรรมการสมาคมแพทย์อาชีวอนามัยแห่งสหราชอาณาจักร (The British with Medical Association Occupational Health Committee)

ส่วนในสหรัฐอเมริกา มีการจัดดำเนินการงานอาชีวอนามัยมานานกว่า 120 ปี และมีการจัดตั้งสถาบันตรวจสอบโรงงาน (Institute factory inspection) กับสำนักงานสถิติแรงงานและสถิติสาเหตุชนิอุบัติเหตุ โดยผ่านกฎหมายบังคับให้มีอุปกรณ์ในการป้องกันอันตรายแก่เครื่องจักรในรัฐเมสซาชูเซต ตั้งแต่ปี ค.ศ.1877 (พ.ศ.2420) ต่อมาในปี พ.ศ.1985 (พ.ศ.2428) ก็ได้มีการผ่านกฎหมายทดแทนคนงาน (Employers liability Law) ในรัฐอิลลาบามา และปี ค.ศ.1911 (พ.ศ.2454) รัฐนิวยอร์กขึ้นเป็นแห่งแรกที่ผ่านกฎหมายเงินทุนทดแทน พร้อมกับการผ่านกฎหมายบังคับการรายงานโรคจากการประกอบอาชีพของรัฐแคลิฟอร์เนียเช่นกัน นอกจากนั้นยังมีการจัดตั้งสมาคมวิศวกรรมความปลอดภัย (The American Society of Safety Engineers) เมื่อปี ค.ศ.1912 (พ.ศ.2455) มีการจัดประชุมความร่วมมือในความปลอดภัยเป็นครั้งแรก (First Co-operative Safety Congress) และ ผลจากการประชุมทำให้มีการจัดตั้งสภาความปลอดภัยในอุตสาหกรรม (National Council for Industrial Safety) ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นสภาความปลอดภัยแห่งชาติ (Nation Safety Council) ในปี ค.ศ.1913 (พ.ศ.2456) ซึ่งมีโรงงานอุตสาหกรรมเป็นสมาชิกและมีการจัดประชุมร่วมกันทุกปี

คณะกรรมการบริหารงานความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยการประกอบอาชีพ (Occupational Safety and Health Administration - OSHA) ของสหรัฐอเมริกา เป็นคณะทำงานในสถาบันมาตรฐานแห่งชาติ (The American National Standard Institute) ซึ่งก่อตั้งมาจากคณะกรรมการมาตรฐานวิศวกรรมอเมริกา ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นสมาคมมาตรฐานอเมริกา (America National Standard Institute) ตั้งแต่ปี ค.ศ.1918 (พ.ศ.2461) ทำให้มีการตระหนักถึงความสำคัญของความปลอดภัยในสุขภาพและการประกอบอาชีพกันมากยิ่งขึ้น สมาคมความปลอดภัยในอุตสาหกรรมจึงได้รวมตัวกันเป็นสมาคมป้องกันอุบัติเหตุในอุตสาหกรรม (The Industrial Accident Prevention Association - IAPA) โดยความร่วมมือจากคนงานจากหลากหลายอาชีพเข้าเป็นสมาชิก เพื่อร่วมกันศึกษาถึงสาเหตุของอุบัติเหตุ

เพื่อเสนอแนะวิธีป้องกัน พร้อมทั้งจัดให้มีหลักสูตรฝึกอบรม โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองโทรอนโท (Toronto) ในประเทศแคนาดา

การพัฒนางานความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยในการประกอบอาชีพเป็นส่วนสำคัญของงานอาชีวอนามัยในสหรัฐอเมริกาที่สำคัญดังนี้

1. การติดตั้งเครื่องป้องกันอันตรายแก่เครื่องจักร (Machine guarding of Safety Devices)

คือ การบังคับให้มีเครื่องป้องกันอันตรายแก่เครื่องจักร ซึ่งยัง (Young) ได้กำหนดเป็นประเด็นสำคัญเพื่อลดอุบัติเหตุในการทำงานอุตสาหกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

2. กลุ่มสวัสดิศึกษาและส่งเสริมความปลอดภัย (Group Safety Education and Promotion)

ได้จัดหลักสูตรอบรมการทำงานอย่างปลอดภัยด้วยการจัดการให้คนงานมีความรู้ความเข้าใจในการทำงานมากยิ่งขึ้นเพื่อช่วยให้ทำงานได้อย่างปลอดภัย

3. การฝึกอบรมความปลอดภัยส่วนบุคคล (Individualized Safety Training)

โดยการฝึกอบรมหัวหน้างานและผู้บริหารด้วยการนิเทศความปลอดภัย จะช่วยเน้นย้ำให้ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของความปลอดภัยในการทำงานมากยิ่งขึ้น

4. ความรับผิดชอบของผู้จัดการเรื่องความปลอดภัย (Safety Responsibility of managers)

การฝึกอบรมความปลอดภัยและการวิเคราะห์ความปลอดภัย เป็นโครงการฝึกอบรมเพื่อนำไปสู่การทำงานที่ปลอดภัยมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการผลิตที่มีคุณภาพและลดต้นทุนการผลิต

5. ระบบวิศวกรรมความปลอดภัย (Safety Engineering)

เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาทางเทคโนโลยี และการยอมรับการทำงานแบบประสานความร่วมมือกันมากขึ้น ทำให้เกิดการทำงานร่วมกันของระบบวิศวกรรมความปลอดภัย (System Safety Engineer) ระบบวิเคราะห์ความปลอดภัย (System Safety Analysis) และระบบวิศวกรรมความปลอดภัยในการผลิต (Product Safety Engineering) เพื่อการควบคุมความสูญเสียร่วมกัน (Total loss Control)

พัฒนาการของงานอาชีวอนามัยในประเทศไทย

พื้นฐานความเป็นอยู่ของคนไทยดั้งเดิมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนงานด้านอุตสาหกรรมนั้นได้เริ่มมีการพัฒนามากขึ้นตามแผนพัฒนาชาติ มีการส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมมากขึ้น แรงงานอพยพเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น สภาพสังคม ความเป็นอยู่ การทำงานประกอบอาชีพเปลี่ยนแปลง ก่อให้เกิดปัญหามลพิษจากสิ่งแวดล้อมในการทำงาน สิ่งแวดล้อมทั่ว ๆ ไป เกิดอุบัติเหตุ การบาดเจ็บ พิการ โรคจากการทำงานและเสียชีวิต

หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเริ่มผลักดันให้รัฐบาลดูแลเอาใจใส่ ควบคุมให้ทำงานได้อย่างปลอดภัย โดยมีการออกพระราชบัญญัติโรงงานขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2475 เป็นกฎหมายด้านอุตสาหกรรมฉบับแรกที่คุ้มครอง

ความปลอดภัยของคนงานในโรงงานอุตสาหกรรม

พ.ศ.2477 มีการกำหนดพระราชบัญญัติสาธารณสุขเกิดขึ้น มีการปรับปรุงและบังคับใช้ในปี พ.ศ.2484

พ.ศ.2499 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติแรงงาน คัมครองสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย แก่ผู้ประกอบการอาชีพ

พ.ศ.2509 มีการเสนอโครงการอาชีวอนามัยไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 2 โดย สภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ

พ.ศ.2510 มีการส่งบุคลากรไปศึกษาดูงานต่างประเทศ สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้มีการบรรจุโครงการด้านอาชีวอนามัยเข้าไว้ในแผนฯ ฉบับที่ 2 ที่ประกาศใช้ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2510 ถึง พ.ศ.2514 ซึ่งต่อมาได้ตั้งกองอาชีวอนามัยขึ้นในปี พ.ศ.2515 สังกัดกรมส่งเสริมสาธารณสุข หรือกรมอนามัย ปัจจุบัน

พ.ศ.2512 ได้มีการปรับปรุงและออกพระราชบัญญัติโรงงานเพื่อบังคับใช้ในการควบคุมโรงงาน อุตสาหกรรม ในด้านความปลอดภัยเกี่ยวกับการออกแบบก่อสร้างโรงงาน การควบคุมสภาพของโรงงาน การกำหนดให้โรงงานจัดหาและติดตั้งอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยในการทำงาน การกำหนดมาตรการ และวิธีการควบคุมสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ปลอดภัย นอกจากนั้นรัฐบาลเห็นความสำคัญของ อาชีวอนามัยมากขึ้น จึงได้มอบหมายให้มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ หรือมหาวิทยาลัยมหิดลในปัจจุบัน จัดหลักสูตรการเรียนการสอนด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในระดับปริญญาตรี ทำให้งานอาชีวอนามัย ได้มีการดำเนินไปอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

พ.ศ.2515 ได้มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2515 ให้การคุ้มครอง ความปลอดภัย สุขภาพอนามัยและสวัสดิการของคนงาน โดยมีการบังคับใช้ในปี พ.ศ.2517 ต่อมาปี พ.ศ.2519 กระทรวงมหาดไทย ได้มีประกาศข้อกำหนดเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยสำหรับ ลูกจ้าง จนถึงปี พ.ศ.2526 ได้มีการจัดตั้งสถาบันความปลอดภัยในการทำงานขึ้นโดยกรมแรงงานของ กระทรวงมหาดไทย เพื่อทำงานด้านส่งเสริมวิชาการและเทคโนโลยีทางด้านอาชีวอนามัยและความ ปลอดภัยของประเทศไทย

พ.ศ.2528 กระทรวงมหาดไทยได้ออกประกาศเรื่องการบังคับให้สถานประกอบการที่มีคนงาน เกิน 100 คน ต้องมีเจ้าหน้าที่ความปลอดภัย (Safety Office) ปฏิบัติงานเต็มเวลา โดยรับผู้ที่ได้รับการ รับรองหลักสูตรจากกระทรวงหรือผ่านการอบรมตามหลักสูตรของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ทำให้เกิดการพัฒนางานอาชีวอนามัยเกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครองความปลอดภัยของคนงานมากยิ่งขึ้น และต่อมาได้มีประกาศคณะปฏิบัติ ฉบับที่ 103 เรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัย รวมทั้งสิ้น 17 ฉบับด้วยกัน

พ.ศ.2533 ตามพระราชบัญญัติประกันสังคมมีการจัดตั้งสำนักงานประกันสังคม โดยขึ้นอยู่กับ กระทรวงมหาดไทย ต่อมาได้โอนย้ายไปอยู่ในการดูแลของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

พ.ศ. 2536 ได้มีการจัดตั้งกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมขึ้น และโอนย้ายงานที่เกี่ยวข้องมาจากกระทรวงมหาดไทย เช่น กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมการจัดหางาน กรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานประกันสังคม และกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ในระหว่างปี 2537-2545 ได้มีการตราพระราชบัญญัติเงินทดแทนขึ้นใน พ.ศ. 2537 มีการจัดทำแผนพัฒนาแรงงานและสวัสดิการสังคม ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2538-2544 เรื่องคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ในปี พ.ศ. 2541 กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้ตราพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน เพื่อใช้แทนประกาศคณะปฏิวัติ ซึ่งช่วยสร้างภาพพจน์ด้านการคุ้มครองแรงงานของประเทศ และมีการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับความต้องการ ความจำเป็น และความก้าวหน้าทางวิชาการกับเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับอาชีวอนามัย ตามที่กระทรวงอุตสาหกรรม ได้ออกมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ด้านการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยขึ้น คือ มอก-18000 ซึ่งให้การรับรองโดย สำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม (สมอ.) เมื่อปี พ.ศ. 2542 และได้มีการพัฒนาในระดับที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ

พ.ศ. 2547 กระทรวงแรงงานได้ออกกฎกระทรวง ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเพื่อให้นายจ้างมีการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในการทำงานอีก ๙ ฉบับ และมีพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 ใช้มาจนถึงปัจจุบัน

การดำเนินงานอาชีวอนามัยในประเทศไทย

ประเทศไทยมีการดำเนินงานเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยของผู้ประกอบอาชีพทุกอาชีพ โดยมีจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมสุขภาพอนามัย การป้องกันโรคและการติดต่อของโรคจากการประกอบอาชีพ รวมทั้งอุบัติเหตุและอุปบัติภัยจากการทำงาน หรือให้ผู้ประกอบอาชีพทุกอาชีพมีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรง สมบูรณ์ ปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการผลิต ซึ่งจะส่งผลในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติต่อไป ซึ่งการดำเนินการนั้นต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกฎหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กฎหมายท้องถิ่นต่าง ๆ ส่วน**การบริการงานอาชีวอนามัย (Occupation Health Services)** นั้นเป็นงานเกี่ยวกับการส่งเสริมและธำรงไว้ซึ่งสุขภาพอนามัยที่ดี ทั้งทางร่างกาย จิตใจและสังคมของผู้ประกอบอาชีพ รวมทั้งการควบคุมป้องกันโรคร้ายไข้เจ็บ ซึ่งเกิดจากการที่คนทำงานต้องสัมผัสกับสิ่งที่เป็นพิษภัยในการปฏิบัติงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ประกอบอาชีพมีความพึงพอใจในฐานะการงานที่มั่นคง มีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ มีความปลอดภัย ได้รับสวัสดิการที่เหมาะสม ซึ่งจะมีผลต่อ

การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจทั้งของตนเองและประเทศชาติต่อไป

ขอบเขตของการดำเนินงานอาชีวอนามัย ประกอบด้วยงานหลัก 2 ด้าน ดังนี้

1. การป้องกันและควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพ (Prevention and Control of Occupational Disease) มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมป้องกันโรคอันเนื่องมาจากการทำงาน (Occupational Disease หรือ Work Related Disease) เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบในระยะยาวจากการสะสมของพิษภัยหรือโรคในระดับหนึ่งจะแสดงอาการออกมาให้เห็น (Long Term Effects) หรืออาจเกิดอาการเฉียบพลันถ้าหากได้รับในปริมาณที่สูง (Acute Effect)

2. การป้องกันและควบคุมอุบัติเหตุจากการประกอบอาชีพ (Prevention and control of Occupational Accidents) มีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการควบคุมป้องกันอุบัติเหตุ การบาดเจ็บ การพิการ หรือเสียชีวิตจากการทำงานที่ไม่ปลอดภัยของพนักงานในการประกอบอาชีพ ซึ่งส่วนมากมักเป็นปัญหาอย่างเฉียบพลันทันที (Acute หรือ Short Term Effects) เนื่องจากมีสภาพการทำงานที่ต้องเสี่ยงต่ออันตรายจากสภาพการออกแบบโรงงานที่ไม่ถูกต้อง การเลือกใช้เครื่องจักรที่ไม่เหมาะสมมีสภาพเก่าขาดการดูแลรักษา